

Altres disposicions

Decret 238/2021, del 21 de juliol del 2021

Decret 238/2021, del 21-7-2021, de publicació dels programes de les àrees d'aprenentatge d'educació maternal de Formació Andorrana.

Exposició de motius

Vist l'article 17 de la Llei qualificada d'educació, del 3 de setembre de 1993, en el qual s'estableix que els principis rectors del sistema educatiu andorrà i les seves modalitats, els nivells, els cicles, els cursos i les opcions establerts per la Llei es desenvoluparan per un reglament que en determinarà els programes;

Vist l'apartat 2 de l'article 9 de la Llei qualificada esmentada, en el qual es reconeix que els alumnes tenen dret que el seu rendiment escolar sigui valorat amb criteris objectius;

Vist l'article 11 de la Llei esmentada, en el qual es reconeix el dret de llibertat de càtedra dels docents, sempre que s'exerceixi des del respecte a la Constitució i amb una finalitat educativa;

Vist l'article 4.1, del capítol preliminar, de la Llei 17/2018, del 26 de juliol, d'ordenament del sistema educatiu andorrà, en el qual s'especifica que correspon al Govern desenvolupar, aprovar i publicar els referents curriculars de les àrees d'aprenentatge o assignatures dels diversos ensenyaments;

Vist l'article 6 de la Llei esmentada, en el qual es defineix programa com el conjunt d'elements curriculars que han de ser objecte d'ensenyament, aprenentatge i avaluació en un nivell educatiu o un diploma determinat;

Vist l'article 57 de la Llei esmentada, en el qual determina les àrees d'aprenentatge de llengua catalana i de medi.

Vist el Decret del programa d'educació maternal de Formació Andorrana, de 10-9-97, en el qual es publiquen a l'annex els programes de les àrees d'aprenentatge de llengua catalana i de medi.

Atès que el Pla estratègic de renovació i millora del sistema educatiu andorrà ha comportat una revisió del model de programa per adoptar un enfocament per competències, determinar les competències específiques i actualitzar els sabers de cadascuna de les àrees d'aprenentatge. Es veu la necessitat de publicar el programa de l'àrea de llengua catalana d'educació maternal de Formació Andorrana perquè sigui el referent per orientar la intervenció docent i el procés d'aprenentatge dels alumnes;

Atesa la necessitat de presentar íntegrament totes les parts del Programa i desenvolupar-ne les prescripcions i les orientacions en virtut de l'actualització mencionada, convé l'aprovació del nou Programa, amb l'entrada en vigor del qual es deroga el Decret del programa d'educació maternal de Formació Andorrana del 10-9-1997;

Ateses les consideracions esmentades, a proposta de la ministra d'Educació i Ensenyament Superior, el Govern, en la sessió del 21 de juliol del 2021, aprova el Decret del 21-7-2021 de publicació dels programes de les àrees d'aprenentatge d'educació maternal de Formació Andorrana.

Article 1. *Objecte*

Aquest Decret fixa els programes de les àrees d'aprenentatge de llengua catalana i de medi d'Andorra d'educació maternal de Formació Andorrana, establertes en l'article 57 de la Llei 17/2018, del 26 de juliol, d'ordenament del sistema educatiu andorrà.

Article 2. *Condicions en què s'apliquen els programes*

Els programes de les àrees d'aprenentatge de llengua catalana i de medi d'Andorra s'implementen en les condicions i en els termes determinats per la normativa reguladora dels convenis de Formació Andorrana.

Article 3. *Programa de llengua catalana*

El programa de llengua catalana s'inclou a l'annex I.

Article 4. *Programa de medi d'Andorra*

El programa de medi d'Andorra s'inclou a l'annex II.

Disposició derogatòria

Es deroga el Decret del programa d'educació maternal de Formació Andorrana, de 10-9-97.

Disposició final

Aquest Decret entra en vigor l'endemà de ser publicat al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

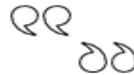
Cosa que es fa pública per a coneixement general.

Andorra la Vella, 21 de juliol del 2021

Xavier Espot Zamora
Cap de Govern

Annex I

Programa de llengua catalana

Programa de llengua catalana d'educació maternal de Formació Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

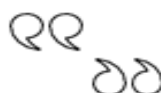
BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 83

28 de juliol del 2021

4/56

Programa de **llengua catalana** d'educació maternal de Formació Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

Programa de llengua catalana d'educació maternal de Formació Andorrana

Aquest programa correspon a l'annex I del Decret del 21-07-2021 de publicació dels programes de les àrees d'aprenentatge d'educació maternal de Formació Andorrana

Coordinat per: Salvador Sala, cap de l'Àrea d'Ordenament Curricular

Grup de redacció del programa:

Neus Hernández, tècnica especialitzada de l'Àrea d'Ordenament Curricular

Artur Noguerol, professor del Departament de Didàctica de la llengua, la literatura i les ciències socials de la Universitat Autònoma de Barcelona

Rosa Maria Ramírez, mestra i llicenciada en filologia catalana

Josep Roig, tècnic especialitzat de l'Àrea d'Ordenament Curricular

Disseny: www.pixelconcepte.com

ISBN: 978-99920-0-916-1

Dipòsit legal: AND.201-2021

Adreça i contacte:

Àrea d'Ordenament Curricular

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Avinguda Rocafort, 21-23.

AD600 Sant Julià de Lòria

www.educacio.ad

Índex

Introducció	5
Competències específiques	7
C1. Intervenir en activitats comunicatives orals guiades	8
Criteris d'avaluació de la C1	9
Expectatives de final de cicle de la C1	10
C2. Entendre i produir alguns aspectes bàsics de la llengua escrita	11
Criteris d'avaluació de la C2	12
Expectatives de final de cicle de la C2	12
Recursos d'aprenentatge.....	13
Bloc 1. La llengua oral: interacció, comprensió i expressió orals	15
Bloc 2. Entendre i produir alguns bàsics de la llengua escrita	20
Bloc 3. La literatura: interactuar amb petits poemes i contes i altres manifestacions de la literatura infantil	23
Quadres de síntesi.....	27
Quadre de síntesi de la C1	28
Quadre de síntesi de la C2	28

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 83

28 de juliol del 2021

7/56

Introducció

El programa de llengua catalana concreta els elements curriculars propis i específics d'aquesta llengua per a l'educació maternal. A l'aula, l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua s'han d'orientar cap al desenvolupament de la competència comunicativa. Això significa que cal tenir en compte que els alumnes que cursen educació maternal de Formació Andorrana han de desenvolupar un bon coneixement comunicatiu, cultural i afectiu de la llengua catalana com a llengua pròpia que expressa la cultura andorrana i que pot explicar tota mena de cultures a través de la seva riquesa lingüística. Cal tenir en compte que aquests alumnes coneixen i aprenen diverses llengües a casa, a l'escola i al seu entorn, i per això cal considerar la diversitat lingüística present a l'aula com a recurs didàctic per a l'aprenentatge del català.

L'ensenyament de la llengua s'ha de fer seguint l'enfocament comunicatiu, que ajuda a organitzar els coneixements, a poder entendre'ls i a poder explicar-los. Això demana que la llengua s'apregui utilitzant-la en contextos concrets i diversos, i s'acompleixin tasques socials i col·laboratives adaptades a cada situació d'aprenentatge. Per aconseguir-ho, cal desenvolupar en els alumnes la competència oral, la competència escrita i la competència audiovisual en les vessants de l'expressió, la comprensió i la interacció.

En el cas de l'educació maternal, el desenvolupament de la competència oral serà l'objectiu principal que caldrà atendre. Quant als aspectes multimodals, la lectura de la imatge ajudarà a desenvolupar la competència oral i a familiaritzar-se amb la llengua escrita, i els primers aprenentatges obriran les portes als alumnes per poder adquirir més endavant la competència escrita. Cal considerar, a més, la conversa i la interacció com la base de la comunicació i de l'organització del coneixement. La diversitat de discursos orals i audiovisuals s'ha d'utilitzar perquè els alumnes descriguin i expliquin la realitat que els envolta i opinin sobre aquesta realitat. Els recursos lingüístics s'han de concretar en cada discurs segons el tema tractat, el mitjà de comunicació que s'utilitzi i a qui vagi dirigit. És important tenir en compte aquests aspectes, no solament en l'àrea de llengua sinó també en l'àrea de medi. Els discursos literaris, en les varietats de narrativa, poesia, teatre, còmic i altres, són els textos específics de l'àrea de llengua que expliciten també l'estructura i les funcions de cada tipus de text. Així mateix, l'àrea de llengua catalana proposa que la reflexió sobre la llengua a l'educació maternal sigui l'adequada als aprenentatges que s'estan adquirint i a la manera com sovint els mateixos alumnes els reben.

Aprendre i utilitzar la llengua catalana ajuda a aprendre altres llengües perquè totes serveixen per entendre el món, per organitzar el coneixement i per poder-lo explicar, compartir i desenvolupar amb el coneixement dels altres.

Competències específiques

Les competències específiques del programa de l'àrea de llengua catalana d'educació maternal de Formació Andorrana corresponen a la tria i l'organització dels diferents components que cal atendre per aconseguir el domini de la competència comunicativa i cultural. Si s'analitzen les propostes tradicionals i les del Marc europeu comú de referència per a les llengües, es poden identificar tres eixos interconnectats que defineixen la comunicació: a) un eix constituït per les habilitats o activitats orals, escrites i multimodals, i b) un altre eix que reconeix l'elaboració d'aquestes habilitats segons la recepció, la producció i la interacció. Cal posar en relleu que a l'educació maternal les habilitats orals són les que tenen més importància en les vessants de producció, recepció i interacció, atès que són la base de tots els aprenentatges, tot i que els alumnes també estaran en contacte amb la llengua escrita, amb la qual s'aniran familiaritzant i iniciaran alguns aprenentatges.

Els eixos que s'acaben d'esmentar componen un tram de múltiples relacions que, a l'hora de presentar un currículum clar i funcional, s'ha simplificat en dues competències lingüístiques i comunicatives. Relacionant els dos eixos, esmentats anteriorment, es defineixen dues competències:

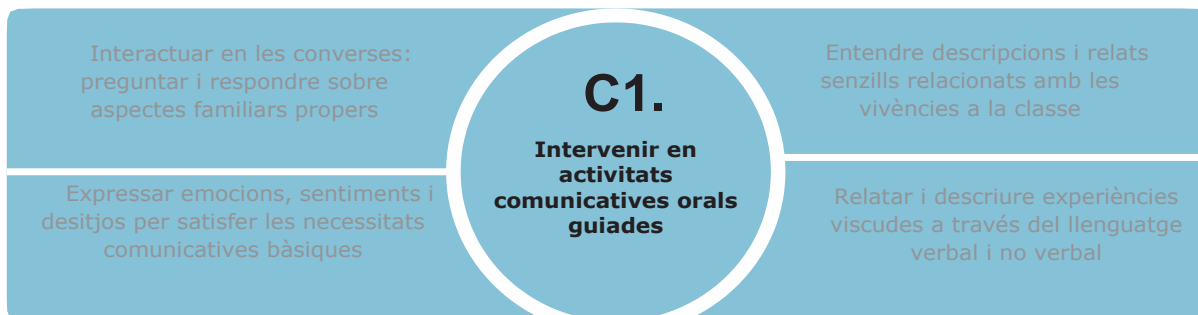
1. La competència oral: intervenir en activitats comunicatives orals guiades tenint en compte la recepció, la producció i la interacció (a l'educació maternal aquesta competència esdevé la central de tots els aprenentatges lingüístics, amb la guia i conducció dels docents).
2. La competència escrita i multimodal: entendre i produir alguns aspectes bàsics de la llengua escrita tenint en compte la recepció i producció (a l'educació maternal s'entén l'aproximació als textos com a globalitat i, amb més precisió, com llegir i escriure paraules senzilles o grups de paraules molt breus que es refereixen a un context molt proper i familiar).

A més, per fomentar el desenvolupament d'una cultura i d'una ciutadania democràtiques s'han destacat els aspectes de tot el programa que hi estan relacionats. En efecte, s'indiquen al llarg del programa, amb el símbol¹ que representa el model competencial del Marc de referència de competències d'una cultura democràtica del Consell d'Europa, tots els aspectes relacionats amb la formació d'una ciutadania activa i responsable, amb consciència crítica, capaç de respectar els altres, col·laborar pel bé de la col·lectivitat i participar en una societat democràtica i plural.

¹ La relació amb les competències d'una cultura democràtica s'indica amb el símbol següent:

C1. Intervenir en activitats comunicatives orals guiades

El desenvolupament d'aquesta competència esdevé un mitjà necessari perquè l'alumne pugui afirmar la seva personalitat, se socialitzi i es relacioni amb els altres, i compregui millor l'entorn en què viu².

Per aquest motiu, és molt important afavorir que l'alumne desenvolupi habilitats comunicatives que li permetin participar en converses de manera molt guiada, satisfer les seves necessitats comunicatives bàsiques, poder fer preguntes i respondre-les, descriure les situacions noves, expressar els sentiments, relatar les experiències viscudes i comprendre missatges orals que es produeixen en les situacions quotidianes de l'aula³.

També cal que coneguin i entenguin poemes, cançons i dites populars i puguin recitar-los i cantar-los emprant alguns recursos no lingüístics (to de veu, volum, ritme) propis de la narració oral i utilitzant les fórmules i expressions pròpies del gènere. A més, cal que els alumnes puguin desenvolupar la seva capacitat creativa posant-los en la situació d'imaginar i inventar petites històries i experimentar amb els recursos lingüístics i sons de la llengua catalana en poemes, cançons i dites. Finalment, s'ha d'afavorir que els alumnes adquireixin l'hàbit d'opinar sobre els contes, els poemes o les cançons que escolten i aprenen com a primers passos per desenvolupar la seva capacitat crítica⁴.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA C2

A l'educació maternal, el desenvolupament de la capacitat d'intervenir en activitats comunicatives orals suposa un treball específic i sistemàtic perquè l'alumne aprengui a respectar el torn de paraula quan interactua amb els altres. Aquest aprenentatge preveu la participació de l'alumne en una varietat de situacions comunicatives en què hagi d'aixecar el dit per sol·licitar d'intervenir, parlar quan el mestre li dona la paraula i quedar-se en silenci i escoltar els altres mentre intervenen. El desenvolupament de la capacitat expressiva de l'alumne d'educació maternal suposa, d'una banda, exposar-lo a diferents situacions en què hagi d'utilitzar la llengua per expressar les emocions, els sentiments, els desitjos i les necessitats. És

² Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 18, "Coneixement i comprensió crítica d'un mateix" i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

³ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües" i 12, "Habilitats d'escolta i observació".

⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 12, "Habilitats d'escolta i observació".

convenient, en aquest nivell educatiu, afavorir que l'alumne agafi confiança per expressar el que sent, ja sigui a través de les paraules o del llenguatge corporal⁵.

D'altra banda, també cal posar l'alumne en situació de relatar les seves experiències personals. Aquesta serà l'ocasió perquè l'alumne aprengui a seguir un ordre temporal lògic de les accions en els seus relats, els contextualitzi en l'espai i es vagi conscienciant de la importància d'anomenar amb exactitud els objectes que l'envolten per garantir que els altres l'entenguin. De la mateixa manera, cal incidir en el fet que l'alumne anomeni i descrigui els nous temes d'aprenentatge que sorgeixin a l'aula i en parli.

També cal posar l'alumne en situacions en què hagi d'actuar com a oient actiu per desenvolupar la capacitat de comprensió oral. En aquest punt, caldrà afavorir que descobreixi i utilitzi sistemàticament diverses estratègies que l'ajudin a comprendre els missatges orals. A l'educació maternal, aquestes estratègies consisteixen, sobretot, a fer descobrir a l'alumne que els missatges orals s'acompanyen sovint d'una varietat de recursos personals, materials, audiovisuals, i que la identificació i la interpretació d'aquests recursos facilita la comprensió dels missatges. Escoltar el que han entès els altres i posar paraules a allò que ell mateix ha entès li donarà eines per desenvolupar la competència oral.

A l'hora de desenvolupar aquesta competència oral en els alumnes és molt important explicar-los i llegir-los contes, comentar les imatges i, després, demanar-los que els expliquin, utilitzant les fórmules i expressions pròpies del gènere, amb alguns recursos no lingüístics (to de veu, volum, ritme, etc.) propis de la narració oral.

És molt important llegir poemes i cançons. En aquestes activitats, caldrà que l'alumne comenci a descobrir els recursos estètics de la llengua a través d'activitats com la reproducció de sons i rimes conegudes i la recitació de petits poemes, cançons, cantarelles i endevinalles característics de la literatura infantil en llengua catalana.

D'altra banda, també serà convenient que l'alumne es posi en situació de creador, ja sigui de contes i històries o de petits textos poètics. La creació de contes i històries ha de servir per començar a posar en pràctica alguns elements del gènere, com ara els personatges principals o l'estructura. La composició de petits textos poètics i cançons ha de servir perquè l'alumne pugui experimentar amb els recursos literaris i sons de la llengua.

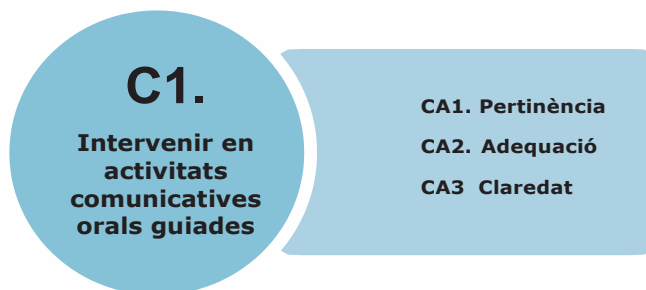
Quan es comentin oralment textos literaris o cançons, és important posar l'alumne en situacions en què expressi els pensaments, les opinions i els sentiments propis sobre el text literari llegit, escoltat o visionat a partir d'elements explícits i fàcilment identificables, com ara els esdeveniments i els personatges principals⁶.

⁵ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 5, "Respecte"; 8, "Autoeficàcia"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 12, "Habilitats d'escolta i observació".

⁶ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític" i 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües".

Criteris d'avaluació de la C1

Expectatives de final de cicle de la C1

En acabar el segon curs d'educació maternal, quan l'alumne intervé oralment en català s'espera que s'expressi amb claredat i que anomeni de manera pertinent els objectes i les persones que l'envolten, i els descriu adequadament amb adjectius molt generals i frases senzilles i clares; també s'espera que relati el més bàsic de les seves experiències anomenant de forma clara i entenedora personatges i accions, i que articuli les paraules de manera comprensible amb un to de veu prou alt per ser entès⁷.

Quan aquestes intervencions es fan en una interacció, s'espera que l'alumne segueixi el fil de la conversa; que hi participi amb temes que li siguin familiars i propers; que respongui de manera pertinent a preguntes simples sobre temes coneguts i treballats prèviament, i que usi habitualment els mecanismes més elementals de la interacció oral (aixecar el dit per sol·licitar intervenir, parlar quan el mestre li dona la paraula i guardar silenci mentre els altres intervenen). Així mateix, també s'espera que l'alumne empi amb precisió paraules i frases senzilles que s'adeqüin al tema de la conversa⁸.

També s'espera que la seva intervenció sigui adequada a la situació comunicativa, que copsi el sentit global dels missatges, que reconegui la intenció comunicativa de l'emissor -és a dir, si explica alguna cosa, si la demana alguna cosa o si dona una consigna-, que manifesti els seus sentiments, les emocions i els desitjos amb claredat, i que pugui satisfer amb èxit les seves necessitats comunicatives més bàsiques i elementals⁹. A més, s'espera que l'alumne reaccioni davant del que veu i sent i expressi adequadament els sentiments que li han provocat els esdeveniments i els personatges principals d'un text literari, i que manifesti de manera pertinent quins són els seus contes, personatges de ficció, poemes i cançons preferits¹⁰.

Finalment, s'espera que l'alumne expliqui, breument i amb l'ajut del mestre, els esdeveniments principals d'un text narratiu que coneix molt bé, i que descriu adequadament amb adjectius molt generals algunes característiques molt rellevants i evidents dels personatges dels contes. Quan l'alumne reciti petits poemes, cançons, cantarelles o endevinalles, s'espera que entoni i pronunciï els textos de forma clara i comprensible¹¹.

⁷ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 18, "Coneixement i comprensió crítica d'un mateix", i 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

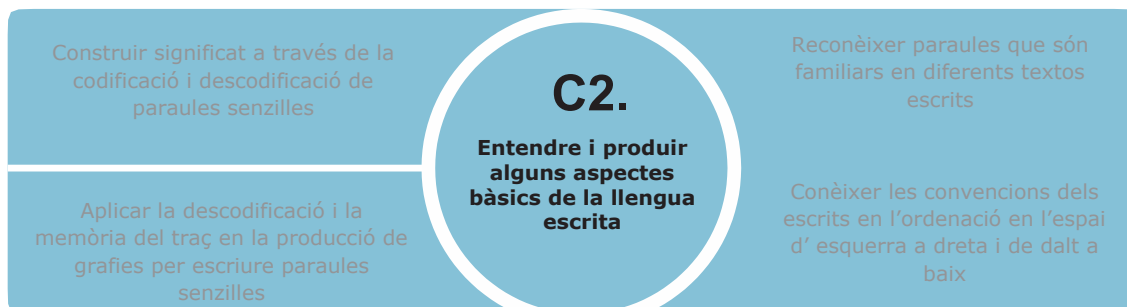
⁸ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 5, "Respecte"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 18, "Coneixement i comprensió crítica d'un mateix"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

⁹ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 18, "Coneixement i comprensió crítica d'un mateix", i 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

¹⁰ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 18, "Coneixement i comprensió crítica d'un mateix"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

¹¹ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

C2. Entendre i produir alguns aspectes bàsics de la llengua escrita

Llegir i escriure són aprenentatges que, a l'educació maternal, es produeixen simultàniament, atès que es tracta dels passos inicials d'aquest aprenentatge. És per aquest motiu que es conceben conjuntament en una única competència. El primer que han de percebre els alumnes és que els escrits són eines de comunicació, que els conjunts de lletres ens diuen coses, tenen significat, i que quan escrivim podem dir coses als altres i que és per això que és important aprendre a llegir i a escriure.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA C2

El desenvolupament de la competència de lectoescriptura, a més de la percepció de la capacitat significativa dels escrits i la seva funció comunicativa, suposa centrar-se en tres aprenentatges bàsics.

El primer és el desenvolupament d'una consciència fonològica que permeti als alumnes percebre que la parla no és un continu, sinó la suma d'una sèrie d'unitats diferenciades. Per aquest motiu, **esdevé necessari que en el nivell d'educació maternal s'exercitin els sentits auditius de l'alumne perquè comenci a aprendre a discriminar sons¹².**

El segon és la iniciació a la sistematització de les associacions entre els grafemes i els fonemes, que permet conèixer el codi alfabètic i establir relacions directes amb la seva pronunciació.

El tercer és la creació, per una banda, d'un lèxic visual d'accés directe que permet -quan es llegeix- el reconeixement i la lectura d'un gran nombre de paraules sense necessitat de conèixer les lletres que les componen; i per l'altra, l'experimentació dels processos de codificació i descodificació que els ajudaran a completar l'aprenentatge de la lectoescriptura.

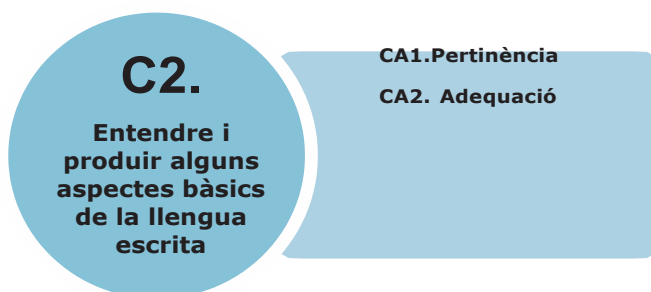
El desenvolupament progressiu d'aquests aprenentatges és una condició necessària perquè l'alumne pugui començar a llegir paraules i petits missatges escrits. En aquest punt esdevindrà necessari proporcionar-li estratègies perquè pugui seguir correctament la seqüència explicativa o narrativa d'un text escrit de forma lògica, mirant les pàgines d'esquerra a dreta i de dalt a baix i passant pàgina de dreta a esquerra. D'altra banda, **l'alumne ha de començar a desenvolupar habilitats que li permetin donar significat a allò que llegeix o que li llegeixen.** El desenvolupament d'aquestes habilitats de comprensió lectora requerirà proporcionar a l'alumne estratègies d'interpretació de la informació i confrontar-lo a diverses situacions comunicatives perquè pugui posar-les en pràctica. **A l'educació maternal, aquestes estratègies consisteixen, principalment, a recórrer al suport de les imatges que acompanyen el text escrit per atorgar-li significat i donar-ne també al que li llegeixen els altres¹³.**

¹² Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 12, "Habilitats d'escolta i observació".

¹³ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües" i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

En darrer terme, i pel que fa al desenvolupament de l'habilitat de representar el codi escrit, és necessari que els alumnes s'exercitin en l'execució del traç de les grafies. Per aquest motiu, serà convenient posar els alumnes en diverses situacions significatives i funcionals d'escriptura en què sigui necessari reproduir lletres i paraules breus i simples relacionades amb realitats molt properes.

Criteris d'avaluació de la C2

Expectatives de final de cicle de la C2

En acabar el segon curs d'educació maternal, quan l'alumne llegeix s'espera que identifiqui de forma pertinent la major part de les lletres de l'alfabet en majúscula i en minúscula cursiva, i que llegeixi paraules significatives i conegudes perquè són habituals. També s'espera que doni significat a paraules a través de la relació adequada que estableix amb algunes imatges molt properes i conegudes (logotips, senyals, símbols, etc.) o algunes paraules escrites d'ús molt habitual (el seu nom, els dies de la setmana, alguns noms d'animals o d'objectes molt coneguts, etc.) i el que aquestes signifiquen¹⁴.

Quan l'alumne escolta un text llegit pels mestres sobre temes quotidians de l'aula, breus i senzills (amb una correcció sintàctica i una varietat del seu vocabulari adequada a l'edat dels alumnes), s'espera que l'alumne compregui pertinentment el sentit global d'aquests textos i n'identifiqui els personatges, la trama i el desenllaç; també s'espera que segueixi la seqüència explicativa d'un text il·lustrat i escrit de forma adequada, mirant les pàgines d'esquerra a dreta i de dalt a baix, i passant pàgina de dreta a esquerra¹⁵.

Quan l'alumne escriu, s'espera que ho faci de forma pertinent representant el seu nom, el d'alguns companys i algunes paraules treballades a l'aula, i que aconsegueixi que les grafies i les paraules que reproduceix siguin comprensibles, fent un traç suficientment adequat¹⁶.

¹⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

¹⁵ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües"; 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

¹⁶ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües" i 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 83

28 de juliol del 2021

15/56

Recursos d'aprenentatge

L'aprenentatge de les competències es fa a partir de l'adquisició i l'ús reflexiu dels recursos en tasques i projectes d'aula que conclouen en productes comunicatius. I, atès que la llengua s'aprèn a partir dels usos lingüístics, els recursos s'han d'utilitzar per anar ampliant i perfeccionant aquests usos.

La progressió dels recursos d'aprenentatge és cíclica i s'estableix en un doble eix: d'una banda, la complexitat dels processos de construcció de les activitats comunicatives i de les situacions que els donen sentit; i de l'altra la complexitat dels temes tractats i la manera d'afrontar-los. Per això, si fem un plantejament competencial, no té sentit establir una progressió de recursos tancada al marge dels continguts i les situacions que es plantejaran i concretaran a l'aula.

Bloc 1. La llengua oral: interacció, comprensió i expressió orals

Aquest primer bloc correspon a la competència oral. Els fets i conceptes s'agrupen en un apartat. Els procediments es desglossen en tres apartats: els d'interacció, per una banda, els de comprensió, per una altra, i, finalment, els d'expressió. Per acabar, les actituds i els valors es presenten en un únic apartat.

Bloc 1. La llengua oral: interacció, comprensió i expressió orals

FETS I CONCEPTES	
1r curs	2n curs
1. Recursos lingüístics, paralingüístics i extralingüístics per expressar-se: 1.1 Lèxic bàsic relacionat amb les activitats de la vida quotidiana (la higiene, el vestir, el menjar) i les activitats de l'aula (materials d'ús, estris, accions) que l'alumne fa més habitualment. 1.2 Fórmules de cortesia per saludar i acomiadar-se. 1.3 L'expressió de la qualitat dels objectes: l'adjectiu. 1.4 L'organització de la parla: l'ordre bàsic dels elements en l'oració simple. 1.5 El llenguatge no verbal com a forma d'expressió de les pròpies emocions i els sentiments. 1.6 La pronúncia dels sons de la llengua catalana. 2. Normes i convencions de la conversa: 2.1 El torn de paraula. 2.2 Guardar silenci mentre els altres intervenen. 3. Recursos lingüístics per comprendre: 3.1 Els suports audiovisuals que ajuden a comprendre. 3.2 Els elements prosòdics i gestuals: entonació, gestos, mímica i sorolls de fons.	1. Recursos lingüístics, paralingüístics i extralingüístics per expressar-se: 1.1 Expressions i lèxic bàsic per resoldre les necessitats de la vida escolar, relacionar-se amb els altres, relatar les pròpies experiències viscudes, expressar el que agrada i el que no agrada i parlar sobre els temes tractats a l'aula (animals, flors, roba de vestir, etc.). 1.2 Fórmules de cortesia per saludar, acomiadar-se i donar les gràcies. 1.3 L'expressió de la qualitat dels objectes: l'adjectiu i la comparació. 1.4 La situació de les històries i els relats en el temps: els temps verbals. 1.5 L'organització de la parla: l'oració simple i l'ordre dels elements en l'enunciació, l'exclamació i la interrogació. 1.6 La pronúncia dels sons de la llengua catalana. 1.7 El contacte visual, el to de veu, la postura corporal i els gestos en la comunicació oral. 1.8 L'entonació en l'enunciació, la interrogació i l'exclamació. 2. Normes i convencions de la conversa: 2.1 El torn de paraula. 2.2 Guardar silenci mentre els altres intervenen. 2.3 Mantenir el tema de la conversa. 3. Recursos lingüístics per comprendre: 3.1 Els suports audiovisuals que ajuden a comprendre. 3.2 Les paraules clau com a element bàsic de la comprensió.

3.3. Els elements prosòdics i gestuals:
entonació, gestos, mímica i sorolls de
fons.

4. La funció comunicativa d'una pregunta, una
afirmació, una ordre i una negativa.

PROCEDIMENTS

1. Participació en intercanvis comunicatius orals:

1.1. Ús d'un repertori lingüístic verbal i no verbal
bàsic per fer-se entendre a l'hora d'expressar
les pròpies necessitats, les emocions i els
sentiments i donar resposta a les demandes
que es puguin plantejar.

1.2. Reconeixement del tema general d'una
conversa sobre un aspecte que és proper a
l'alumne i que ha estat tractat prèviament a
l'aula.

1.3. Ús d'estratègies paralingüístiques i
extralingüístiques pròpies de la participació
en intercanvis comunicatius:

1.3.1. Manteniment del contacte visual
amb els interlocutors.

1.4. Ús de les convencions de la conversa:

1.4.1. Manteniment del silenci quan els
altres intervenen.

1.4.2. Ús del torn de paraula.

1.5. Ús de fórmules de cortesia per saludar i
acomiar-se en situacions d'aula molt concretes
i rutinàries (per exemple, a l'inici i al final de la
sessió).

1. Participació en intercanvis comunicatius orals:

1.1. Ús d'un repertori lingüístic bàsic per
resoldre les necessitats de la vida escolar,
relacionar-se amb els altres, relatar les
pròpies experiències viscudes i expressar
el que agrada i el que no agrada.

1.2. Reconeixement del tema general d'una
conversa sobre un aspecte que l'alumne
coneix o que desperta el seu interès.

1.3. Ús d'estratègies paralingüístiques i
extralingüístiques pròpies de la
participació en intercanvis comunicatius:

1.3.1. Manteniment del contacte visual
amb els interlocutors.

1.3.2. Ús d'un volum de veu prou
adequat.

1.3.3. Ús d'una postura corporal i de
gestos adequats.

1.4. Ús de les convencions de la conversa:

1.4.1. Manteniment del silenci quan els
altres intervenen.

1.4.2. Ús del torn de paraula.

1.4.3. Manteniment del tema general de
la conversa.

1.5. Ús de fórmules de cortesia per saludar,
acomiar-se i donar les gràcies.

2. Comprensió de textos i missatges orals:

- 2.1. Reconeixement i compliment de consignes molt simples i rutinàries de l'aula donades pel mestre en situació de "cara a cara".
- 2.2. Comprensió del sentit global dels temes treballats a l'aula (la casa, la cuina, el metge, etc.), amb el suport de recursos visuals (fotografies, dibuixos, etc.) que il·lustren el contingut general del tema tractat.
- 2.3. Identificació de paraules clau (sobretot substantius) en enunciats orals breus i senzills per integrar la idea que els substantius representen una unitat de significat.
- 2.4. Resposta a preguntes molt simples i senzilles sobre el text escoltat.

3. Producció de textos i missatges orals:

- 3.1. Denominació exacta dels objectes que envolten l'alumne.
- 3.2. Ús d'un repertori lingüístic suficient (noms i verbs, particularment, i alguns adjectius en relació amb els colors, les formes i la grandària) per comunicar-se en les activitats de la vida quotidiana (la higiene, el vestir, el menjar) i les activitats de l'aula (materials d'ús, estris, accions).

2. Comprensió de textos i missatges orals:

- 2.1. Reconeixement i compliment de consignes de l'aula donades pel mestre al grup classe de manera col·lectiva.
- 2.2. Reconeixement del tema general i identificació d'algunes informacions principals de textos documentals llegits pel mestre que contenen descripcions¹⁷ breus i simples, amb el suport de recursos audiovisuals (imatges, sons, etc.) que il·lustren el contingut del text.
- 2.3. Comprensió del sentit global de relats breus i simples explicats pel mestre en què s'estableix una relació directa entre el relat i les pròpies experiències.
- 2.4. Reconeixement dels elements prosòdics i gestuals utilitzats en un text oral (entonació, gestos, mímica i sorolls de fons).
- 2.5. Reformulació, amb les pròpies paraules, de les parts més significatives d'un relat o d'una notícia, respectant la successió lògica i cronològica de les idees, amb l'ajuda -si escau- de preguntes formulades pel mestre que condueixin l'explicació.
- 2.6. Predicció real o imaginària del tema de què es parlarà, fent ús de la comprensió precisa de paraules clau i amb l'ajuda de suports audiovisuals (imatges, sons, titelles, etc.).
- 2.7. Reconeixement de la funció comunicativa d'una pregunta, una afirmació, una ordre i una negativa (proposta d'eliminació).

3. Producció de textos i missatges orals:

- 3.1. Ús pertinent d'alguns termes genèrics (animals, flors, roba de vestir, etc.) per parlar sobre els temes tractats a l'aula.
- 3.2. Contextualització del temps i el lloc en relats d'experiències viscudes amb frases curtes i expressions simples.
- 3.3. Expressió de relacions temporals de present, passat i futur mitjançant l'ús d'aquests temps verbals.

¹⁷ A l'educació maternal, els textos documentals –entesos com els textos que transmeten informació sobre un tema concret (els animals, el menjar, etc.)– són molt adients perquè els alumnes s'iniciïn en el tractament de la descripció. Cal tenir present que, a maternal, els textos documentals contenen una part molt significativa de descripció sobre l'aspecte que documenten (per exemple, si parlem del lleó en el cas d'animals, la descripció física, l'hàbitat on viu, què menja, quines accions sap fer –córrer, saltar, etc.–).

3.3. Formulació de preguntes senzilles per demanar el que no se sap.

3.4. Expressió suficientment entenedora del que se sap i del que s'ha comprès.

3.5. Pronúncia dels mots que permetin la comprensió, encara que no sigui suficientment correcta.

3.4. Encadenament lògic i cronològic d'idees mitjançant l'ús d'alguns adverbis molt elementals (primer, després, llavors, etc.).

3.5. Descripció de les característiques més rellevants d'una observació mitjançant l'ús d'adjectius i de comparacions.

3.6. Expressió de les emocions i dels sentiments propis mitjançant l'ús d'alguns adjectius i frases molt senzilles (per exemple, "estic content", "tinc mal de panxa", etc.).

3.7. Ús adequat dels pronoms, del gènere dels noms utilitzats de manera més freqüent i de les preposicions més corrents.

3.8. Pronúncia dels sons diferencials de la llengua catalana de manera suficientment correcta.

3.9. Ús d'una entonació adequada en l'enunciació, la interrogació i l'exclamació.

3.10. Estructuració i organització senzilla d'un conjunt d'idees en la producció de textos orals per seguir un ordre.

3.11. Separació sil·làbica de paraules molt senzilles.

ACTITUDS I VALORS

1. Respecte per les consignes donades.

2. Respecte pel torn de paraula.

3. Iniciativa i interès per participar en les situacions de comunicació oral.

Interès per l'ús de la llengua catalana

1. Respecte per les consignes donades.

2. Interès i curiositat per les explicacions dels adults i dels companys.

3. Iniciativa i interès per participar en les situacions de comunicació oral.

4. Respecte pel torn de paraula.

5. Interès per l'ús de la llengua catalana.

6. Respecte per la diversitat lingüística de l'aula.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC 1

Aquests recursos precisen els discursos orals. La interacció dona importància a les converses sobre temes d'interès per al grup, que són els que ajuden a introduir nous temes i noves paraules que els alumnes han de relacionar amb el que ja saben; a més, generaran preguntes i respostes que fan pensar i contribueixen a resoldre conflictes cognitius.

Els recursos de comprensió i d'expressió proposen que, a partir de paraules i frases senzilles i significatives, s'introdueixi l'alumnat en la llengua catalana i s'enriqueixi, així, el seu vocabulari, l'estructuració de les frases i l'organització de discursos. D'aquesta manera, anirà augmentant la seva comprensió i expressió mitjançant l'ús dels recursos lingüístics, paralingüístics i extralingüístics. Això ho farà en discursos orals i narratius no ficticis (relatius), així com en els descriptius, expositius i instructius, que s'utilitzaran sobretot en els temes d'aprenentatge de medi.

Un exemple del que s'acaba de dir poden ser els recursos que durant el primer curs porten a aprendre el lèxic bàsic relacionat amb les activitats de la vida quotidiana (la higiene, el vestir, el menjar), així com l'organització de la parla i l'ordre bàsic dels elements en l'oració simple. A poc a poc, els alumnes evolucionen i així al segon curs ja poden utilitzar expressions i lèxic bàsic per resoldre les necessitats de la vida escolar, relacionar-se amb els altres, relatar les experiències viscudes, expressar el que els agrada i el que no els agrada i parlar sobre les qüestions tractades a l'aula.

Bloc 2. Entendre i produir alguns bàsics de la llengua escrita

Bloc 2. Entendre i produir alguns bàsics de la llengua escrita

FETS I CONCEPTES	
1r curs	2n curs
1. La imatge, el seu significat i la relació que té amb el text escrit. 2. Les paraules escrites d'ús més freqüent: el propi nom. 3. Les lletres en majúscula de l'alfabet que configuren l'escriptura del propi nom. 4. Els aspectes formals i les convencions del text escrit: 4.1. El text escrit i les diverses formes que adopta a l'aula: senyals, pòsters, murals, llibres, diaris, revistes, pantalles, etc. 4.2. Els trets formals principals d'un llibre: la coberta.	1. La imatge, el seu significat i la relació que té amb el text escrit. 2. Les paraules escrites d'ús més freqüent: la data, el títol d'un conte, el propi nom, etc. 3. Les lletres de l'alfabet en majúscula i minúscula, la seva interrelació gràfica i la correspondència amb el so que representen. 4. La majúscula a l'inici dels noms propis de persones (el de l'alumne i el dels seus companys). 5. Els aspectes formals i les convencions del text escrit: 5.1. El text escrit, les diverses formes que adopta a la vida quotidiana i la seva funció: senyals, pòsters, murals, llibres, diaris, revistes, pantalles, etc. 5.2. El seguiment d'un ordre lògic (passar les pàgines, llegir d'esquerra a dreta i de dalt a baix, etc.). 5.3. Els trets formals principals d'un llibre: la coberta, les pàgines, les il·lustracions, etc. 6. L'execució del gest, l'horitzontalitat, l'orientació esquerra-dreta i l'encadenament entre lletres d'una mateixa paraula en la representació gràfica del codi escrit.
PROCEDIMENTS	
1. Lectura: 1.1. Identificació dels suports escrits utilitzats més freqüentment a l'aula (llibres, pòsters, pissarra, fitxes, etc.). 1.2. Comprensió de la idea general d'un text llegit pel mestre. 1.3. Reconeixement del propi nom escrit en majúscules. 1.4. Reconeixement de la finalitat de la portada (en què hi ha el títol) i les pàgines (en què hi ha la història) d'un	1. Lectura: 1.1. Identificació dels suports escrits utilitzats més freqüentment en la vida quotidiana (llibres, diaris, tanques publicitàries, plaques amb el nom dels carrers, plaques amb el nom dels edificis més emblemàtics, etc.) i deducció de la seva funció. 1.2. Identificació dels noms propis de persones (el de l'alumne i el dels seus companys) en segments escrits molt breus a partir del reconeixement de l'ús de la majúscula a

llibre. 1.5. Reconeixement de la relació que hi ha entre les imatges i les paraules en situacions determinades (jocs de cartes en què es relaciona la imatge i la paraula, contes infantils molt senzills, etc.). 1.6. Identificació d'algunes lletres de l'alfabet (les que constitueixen el seu nom, per exemple) en majúscula. 1.7. Identificació de les similituds que hi ha (lletres i síl·labes) entre algunes de les paraules que s'escriuen més sovint a l'aula (dies de la setmana, noms propis, etc.). 2. Escriptura: 2.1 Ús de la lletra majúscula en l'escriptura del propi nom 2.2 Control i execució del gest, horitzontalitat i l'orientació d'esquerra a dreta en la transcripció, en lletra majúscula, de lletres i paraules breus i simples, de les quals la correspondència entre lletres i sons ja s'ha tractat.	l'inici de la paraula. 1.3. Reconeixement d'algunes paraules en textos quotidians i molt coneguts per l'alumne (la data, el títol d'un conte, el propi nom, etc.). 1.4. Ús de coneixements convencionals de la llengua escrita, com ara la posició del llibre en llegir, les parts que té un llibre (portada, títol, pàgines, etc.) i les diverses formes de presentació (senyals, pòsters, murals, llibres, diaris, revistes, pantalles, etc.) en una cerca bàsica i guiada d'informació. 1.5. Seguiment de la seqüència explicativa o narrativa d'un llibre amb imatges (passar la pàgina d'esquerra a dreta). 1.6. Accés a la plena comprensió d'un text llegit pel mestre a través de la formulació de preguntes sobre el significat de les paraules i expressions desconegudes. 1.7. Identificació de gran part de les lletres de l'alfabet en majúscules i de la relació amb els sons que representen. 2. Escriptura: 2.1. Ús de la lletra majúscula i de la minúscula en cursiva (lletra lligada) en l'escriptura del propi nom i algunes paraules sobre els temes treballats a l'aula 2.2. Reproducció, emprant la lletra majúscula i la minúscula en cursiva (lletra lligada), paraula per paraula, d'una nota o una llista de la qual es coneix el significat i la correspondència entre les lletres i els sons. 2.3. Control i execució del gest, l'horitzontalitat, l'orientació d'esquerra a dreta i l'encadenament en la transcripció, en lletra majúscula i minúscula cursiva, de paraules i frases breus i simples, de les quals la correspondència entre lletres i sons ja ha estat tractada. 2.4. Ús del teclat en la transcripció de paraules conegudes. 2.5. Producció d'un enunciat oral concebut perquè l'adult el pugui escriure.
ACTITUDS I VALORS	
1. Valoració de la llengua escrita com a mitjà de representació de la realitat. 2. Interès i curiositat per descobrir el codi escrit.	1. Valoració de la llengua escrita com a mitjà de comunicació i representació de la realitat. 2. Interès i curiositat per saber què diuen els textos escrits.

3. Cura i respecte pels llibres, cartells, murals i qualsevol material similar de l'aula.	3. Iniciativa per utilitzar l'escriptura.
	4. Esforç per memoritzar les relacions entre lletra i so.
	5. Cura per transcriure paraules i frases breus de forma adequada (esforç per aconseguir una execució correcta del gest i per mantenir una certa horitzontalitat en l'escriptura).
	6. Cura i respecte pels llibres, cartells, murals i qualsevol material similar de l'aula.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC 2

Llegir i escriure són aprenentatges que, a l'educació maternal, es produeixen simultàniament. És per aquest motiu que l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura es concep conjuntament en una única competència, atès que no es tracta d'introduir solament la mecànica d'aquests processos. El primer que han de percebre els alumnes és que els escrits, els conjunts de lletres i imatges, ens diuen coses, tenen significat i que, si escrivim, podem dir coses nosaltres, i que és per això que és important aprendre a llegir i a escriure.

A maternal, els recursos ajudaran l'alumne a aproximar-se a la lectura i a l'escriptura. En un apartat d'aquest bloc es graduen els conceptes d'aquesta competència. En els dos apartats següents, els procediments: un per a la lectura i un per a l'escriptura. Torna a haver-hi un únic darrer apartat en què es graduen les actituds.

Es plantegen aquests recursos per donar eines als nens per anar descobrint com es representa la llengua oral en un escrit i com les lletres formen paraules i, aquestes darreres, frases i textos que tenen significat. Per això, a maternal es partirà del nom propi de cada alumne i del nom dels altres, així com de paraules conegudes i significatives, per anar introduint els alumnes en la discriminació fonològica i en la descodificació i codificació de paraules a través de l'associació dels grafemes amb els fonemes que les formen. Al mateix temps, els alumnes aniran aprenent el traç de les lletres o grafemes per ser capaços d'escriure noms. Per altra banda, es van donant recursos perquè reconguin els llibres i altres escrits que estan al seu abast i s'hi familiaritzin, i conguin l'ordre establert per poder seguir la lectura i per escriure. La lectura de la imatge relacionada amb l'escrit també és important a maternal perquè "llegint" les imatges poden arribar a predir què diuen les paraules escrites al text. Escoltar lectures fetes per l'adult i entendre-les és una altra manera d'aproximar-se a la comprensió lectora, que també es proposa com a recurs.

L'alumne va evolucionant al llarg de l'educació maternal. Al primer curs es demana que el nen recongui el seu nom i les lletres majúscules que el componen, que vegi les similituds que hi ha (lletres i síl·labes) entre algunes de les paraules que s'escriuen més freqüentment a l'aula (dies de la setmana, noms propis, etc.). A l'hora d'escriure, es proposa el control i l'execució del gest, l'horitzontalitat i l'orientació d'esquerra a dreta en la transcripció, en lletra majúscula, de paraules breus i simples, de les quals la correspondència entre lletres i sons ja ha estat tractada. Al segon curs, a més, es proposen recursos perquè els alumnes identifiquin els seus noms i els dels companys, així com algunes paraules en textos quotidians i molt coneguts per l'alumne (la data, el títol d'un conte, el propi nom, etc.). Es demana l'ús de la lletra majúscula i de la minúscula en cursiva (lletra lligada) en l'escriptura del propi nom i algunes paraules sobre els temes treballats a l'aula, i també la reproducció, paraula per paraula, d'una nota o una llista de la qual l'alumne coneix el significat i la correspondència entre les lletres i els sons.

Bloc 3. La literatura: interactuar amb petits poemes i contes i altres manifestacions de la literatura infantil

Aquest bloc té un apartat dedicat als conceptes; un segon apartat per graduar els procediments que condueixen a la comprensió i l'anàlisi dels continguts de textos literaris infantils adequats a l'edat dels alumnes, així com a l'anàlisi de la forma d'aquests textos i a la valoració crítica d'allò que es relaciona amb els sentiments i les opinions que els provoquen els textos que veuen o escolten, i també aporta recursos dirigits a la creació de petits textos literaris, i un darrer apartat dedicat a les actituds i els valors.

Bloc 2. La literatura: interactuar amb petits poemes i contes i altres manifestacions de la literatura infantil

FETS I CONCEPTES	
1r curs	2n curs
1. Els textos literaris: contes, cançons i poemes infantils. 2. El conte com a narració que explica alguna cosa. 3. Les característiques dels diferents gèneres literaris: 3.1. Els personatges principals de contes breus i senzills, les seves característiques físiques i morals més generals (alt, baix, bo, dolent, etc.) i les accions que porten a terme. 3.2. Els ritmes i els sons en rimes, cançons i poemes.	1. Els textos literaris: contes, llegendes, rondalles, poemes i representacions teatrals. 2. Les característiques dels diferents gèneres literaris: 2.1. Els esdeveniments, els personatges i les fórmules d'inici i d'acabament en els contes. 2.2. L'estructura del text narratiu: inici, desenvolupament i final. 2.3. Els patrons rítmics i els sons en contes, rimes, cançons i poemes. 3. Els recursos no lingüístics propis de la narració oral (to de veu, ritme) i la recitació (entonació i pronunciació).
PROCEDIMENTS	
1. Formulació d'hipòtesis sobre el tema general de contes infantils a partir de la interpretació de la imatge de la coberta (per exemple, si hi ha la imatge de diversos lleons a la portada, que l'alumne digui "és un conte de lleons que juguen", etc.). 2. Reconeixement dels personatges principals dels contes llegits pel mestre i identificació d'aquests personatges en les il·lustracions del mateix conte en format paper. 3. Identificació d'algunes de les característiques	1. Identificació d'algunes característiques pròpies del gènere narratiu, com ara els esdeveniments i els personatges, les fórmules d'inici i d'acabament en els contes i el ritme en la poesia. 2. Comprensió del sentit global de contes infantils breus i simples explicats pel mestre, amb el suport de recursos audiovisuals (imatges, sons, titelles, etc.) que il·lustren la seqüència d'accions i els personatges principals.

físiques i morals (per exemple, petit, amb cabells rossos, ulls verds, etc.) més aparents dels personatges principals dels contes llegits pel mestre, així com d'alguna de les accions que desenvolupen (camina, corre, juga, etc.), guiats pel mestre (per exemple, "de quin color són els seus cabells?", "què fa?") i amb el suport d'imatges.

4. Reconeixement d'algunes coincidències molt explícites (personatges i escenaris similars, etc.) entre contes que són diferents.
5. Relat de contes infantils molt breus treballats a l'aula, amb l'ajut –si escau– del mestre i d'un conjunt d'imatges il·lustratives del mateix conte.
6. Memorització i reproducció de cançons i poemes infantils molt breus treballats a l'aula, amb el focus en el ritme i la pronúncia dels nous sons apresos.
7. Expressió de les pròpies preferències pel que fa als personatges dels contes que es coneixen (per exemple, "m'agrada molt el Sr. Carrota").

3. Reconeixement dels personatges principals dels contes llegits pel mestre, de les seves accions més rellevants i de l'ordre en què les porten a terme, i identificació d'aquests dos elements (personatges principals i accions) en les il·lustracions del mateix conte (en format paper, electrònic, etc.).

4. Descripció de les característiques físiques i morals (per exemple, bo, dolent, valent, etc.) dels personatges principals d'un conte, mencionades explícitament pel mestre en la seva narració, amb el suport –si escau– d'imatges.
5. Memorització i reproducció de contes, llegendes, rondalles, rimes, cançons i poemes infantils treballats a l'aula.
6. Incorporació d'algunes fórmules (per exemple, "Hi havia una vegada"; "I el Sr. Carrota va dir..."; "Conte contat, conte acabat", etc.) i alguns recursos propis de la narració oral (per exemple, l'ús de l'entonació i l'onomatopeia –*pum!*– per denotar suspens, l'ús de la comparació en la descripció dels personatges, etc.) quan l'alumne relata oralment contes que ja coneix.
7. Formulació d'hipòtesis sobre el desenvolupament/nus general de contes infantils a partir de la interpretació de les il·lustracions de l'interior.
8. Elaboració de prediccions sobre el possible desenllaç dels contes.
9. Construcció d'una història molt senzilla a partir dels personatges principals i l'inici, el desenvolupament i el final de la història.
10. Elaboració, amb l'ajut del mestre, de textos poètics breus (rodolins, seqüències de paraules rimades, etc.) i senzills, reproduint sons i rimes coneguts i experimentant amb els recursos lingüístics i sons de la llengua.
11. Determinació de les pròpies preferències literàries pel que fa als contes, les llegendes, les rondalles, les rimes, les cançons i els poemes infantils treballats a l'aula.
12. Expressió dels sentiments i pensaments que un poema inspira a l'alumne.
13. Expressió d'allò que ha agradat i del que no en una representació teatral o en qualsevol altre espectacle al qual l'alumne hagi assistit com a públic.
14. Identificació d'alguns textos propis de la cultura catalana, principalment contes, llegendes i rondalles.

ACTITUDS I VALORS	
1. Atenció en l'escolta de contes llegits pel mestre. 2. Esforç per memoritzar els contes, les cançons i els poemes infantils treballats a l'aula. 3. Esforç per imitar el ritme i la pronúncia de nous sons en la reproducció de poemes i cançons infantils molt breus treballats a l'aula. 4. Interès per mirar els contes i descobrir en les il·lustracions tot allò que el mestre ha explicat. 5. Interès per les tradicions i els fets culturals que es manifesten a través de les cançons i els poemes treballats a l'aula.	1. Atenció en l'escolta de contes i històries llegits pel mestre. 2. Interès per llegir històries i contes infantils amb imatges. 3. Esforç per memoritzar i reproduir o interpretar els contes, les llegendes, les rondalles, les rimes, les cançons i els poemes infantils treballats a l'aula. 4. Esforç per imitar el ritme i la pronúncia de sons nous en la reproducció de rimes, cançons i poemes infantils treballats a l'aula. 5. Interès per les tradicions i els fets culturals que es manifesten a través dels textos literaris.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DEL BLOC 3

Aquest bloc de recursos proposa el contacte dels nens a l'educació maternal amb manifestacions literàries i culturals en llengua catalana, com llegendes, faules, representacions teatrals, poemes, cançons, dites populars i també còmics, dibuixos, pel·lícules i tot el que tingui relació amb les manifestacions literàries que des de les generacions antigues fins a les actuals han donat sentit a l'imaginari col·lectiu i cultural d'Andorra.

Hi ha recursos que els donaran eines perquè vagin distingint les diferents formes de presentació d'aquestes manifestacions. Això es farà a través de les converses que es tindran abans, durant i després de les lectures, les representacions, els visionaments o les recitacions dels textos literaris.

Els contes, les obres de teatre, els còmics o les representacions al cinema i la televisió solen ser relats de ficció. Com que sovint parteixen de realitats conegudes per emmarcar la ficció, en les converses caldrà treballar les diferències entre la realitat i la ficció que es troben en els textos literaris.

També serà important anar evolucionant en la coneixença de la caracterització dels personatges, dels llocs, dels ambients i del temps de les narracions en els diferents formats. A més, hi ha recursos que ajudaran a identificar figures del llenguatge retòric en poesies, cançons i històries.

Com a exemple d'una gradació a l'educació maternal, proposem el treball amb contes infantils: en el primer curs d'educació maternal es proposa la formulació d'hipòtesis sobre el tema general de contes infantils a partir de la interpretació de la imatge de la coberta. Així mateix, es proposa el reconeixement dels personatges principals dels contes llegits pel mestre i la identificació d'aquests personatges en les il·lustracions del mateix conte. També es demana la identificació d'algunes de les característiques físiques i morals d'aquests personatges, així com d'alguna de les accions que porten a terme (camina, corre, juga, etc.). Quan es demana als alumnes que relatin contes infantils molt breus treballats a l'aula, cal tenir en compte el suport, si escau, del mestre o de les seves il·lustracions.

En el segon curs es fa un pas més i es demana el reconeixement dels personatges principals, de les seves accions més rellevants i de l'ordre en què les desenvolupen en els contes llegits pel mestre, així com la identificació d'aquests dos elements (personatges principals i accions) en les il·lustracions del mateix conte (en format paper, electrònic, etc.). També es demana la descripció de les característiques físiques i morals (per exemple, bo, dolent, valent, etc.) dels personatges principals d'un conte, mencionades explícitament

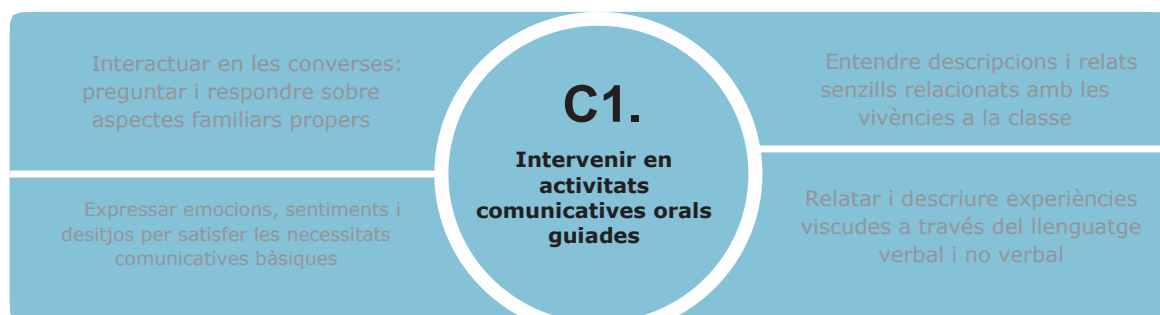
pel mestre en la seva narració, amb el suport, si escau, d'imatges o il·lustracions. Finalment, es requereix la memorització i reproducció de contes, llegendes, rondalles, rimes, cançons i poemes infantils treballats a l'aula.

Quadres de síntesi

Quadre de síntesi de la C1

Críteris d'avaluació

CA1. Adequació

CA2. Adequació

CA3. Adequació

Expectatives de final de cicle

En acabar el segon curs d'educació maternal, quan l'alumne intervé oralment en català s'espera que s'expressi amb claredat i que anomeni de manera pertinent els objectes i les persones que l'envolten, i els descrigui adequadament amb adjectius molt generals i frases senzilles i clares; també s'espera que relati el més bàsic de les seves experiències anomenant de forma clara i entenedora personatges i accions, i que articuli les paraules de manera comprensible amb un to de veu prou alt per ser entès.

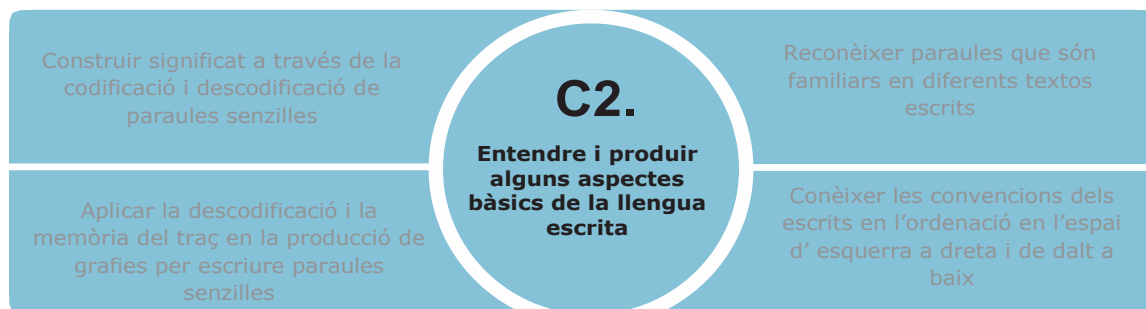
Quan aquestes intervencions es fan en una interacció, s'espera que l'alumne segueixi el fil de la conversa; que hi participi amb temes que li siguin familiars i propers; que respongui de manera pertinent a preguntes simples sobre temes coneguts i treballats prèviament, i que usi habitualment els mecanismes més elementals de la interacció oral (aixecar el dit per sol·licitar intervenir, parlar quan el mestre li dona la paraula i guardar silenci mentre els altres intervenen). Així mateix, també s'espera que l'alumne empri amb precisió paraules i frases senzilles que s'adeqüin al tema de la conversa.

També s'espera que la seva intervenció sigui adequada a la situació comunicativa, que copsi el sentit global dels missatges, que reconegui la intenció comunicativa de l'emissor -és a dir, si explica alguna cosa, si la demana alguna cosa o si dona una consigna-, que manifesti els seus sentiments, les emocions i els desitjos amb claredat, i que pugui satisfer amb èxit les seves necessitats comunicatives més bàsiques i elementals.

A més, s'espera que l'alumne reaccioni davant del que veu i sent i expressi adequadament els sentiments que li han provocat els esdeveniments i els personatges principals d'un text literari, i que manifesti de manera pertinent quins són els seus contes, personatges de ficció, poemes i cançons preferits.

Finalment, s'espera que l'alumne expliqui, breument i amb l'ajut del mestre, els esdeveniments principals d'un text narratiu que coneix molt bé, i que descrigui adequadament amb adjectius molt generals algunes característiques molt rellevants i evidents dels personatges dels contes. Quan l'alumne reciti petits poemes, cançons, cantarelles o endevinalles, s'espera que entoni i pronuncii els textos de forma clara i comprensible.

Quadre de síntesi de la C2

Criteris d'avaluació

CA1. Pertinència

CA2. Adequació

Expectatives de final de cicle

En acabar el segon curs d'educació maternal, quan l'alumne llegeix s'espera que identifiqui de forma pertinent la major part de les lletres de l'alfabet en majúscula i en minúscula cursiva, i que llegeixi paraules significatives i conegudes perquè són habituals. També s'espera que doni significat a paraules a través de la relació adequada que estableix amb algunes imatges molt properes i conegudes (logotips, senyals, símbols, etc.) o algunes paraules escrites d'ús molt habitual (el seu nom, els dies de la setmana, alguns noms d'animals o d'objectes molt coneguts, etc.) i el que aquestes signifiquen.

Quan l'alumne escolta un text llegit pels mestres sobre temes quotidians de l'aula, breus i senzills (amb una correcció sintàctica i una varietat del seu vocabulari adequada a l'edat dels alumnes), s'espera que l'alumne compregui pertinentment el sentit global d'aquests textos i n'identifiqui els personatges, la trama i el desenllaç; també s'espera que segueixi la seqüència explicativa d'un text il·lustrat i escrit de forma adequada, mirant les pàgines d'esquerra a dreta i de dalt a baix, i passant pàgina de dreta a esquerra.

Quan l'alumne escriu, s'espera que ho faci de forma pertinent representant el seu nom, el d'alguns companys i algunes paraules treballades a l'aula, i que aconsegueixi que les grafies i les paraules que reproduceix siguin comprensibles, fent un traç suficientment adequat.

Annex II
Programa de medi d'Andorra

Medi

Programa de medi d'Andorra d'educació maternal de Formació Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

Programa de medi d'Andorra d'educació maternal de Formació Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

Programa de medi d'Andorra d'educació maternal de Formació Andorrana

Aquest programa correspon a l'annex II del Decret del 21-07-2021 de publicació dels programes de les àrees d'aprenentatge d'educació maternal de Formació Andorrana

Coordinat per: Salvador Sala, cap de l'Àrea d'Ordenament Curricular

Grup de redacció del programa:

Joan Pagès, catedràtic emèrit del Departament de Didàctica de la llengua, la literatura i les ciències socials de la Universitat Autònoma de Barcelona

Antoni Santisteban, professor titular del Departament de Didàctica de la llengua, la literatura i les ciències socials de la Universitat Autònoma de Barcelona

Mercè Vázquez, tècnica de l'Àrea d'Ordenament Curricular, coordinadora del grup de redacció

Disseny: www.pixelconcepte.com

ISBN: 978-99920-0-917-8

Dipòsit legal: AND.202-2021

Adreça i contacte:

Àrea d'Ordenament Curricular
Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior
Avinguda Rocafort, 21-23.
AD600 Sant Julià de Lòria
www.educacio.ad

Índex

<u>Introducció</u>	<u>6</u>
<u>Competències específiques</u>	<u>8</u>
C1. Situar-se en l'espai proper i en el temps	9
Criteris d'avaluació	12
Expectatives d'avaluació.....	12
C2. Explorar qüestions socials del seu entorn	12
Criteris d'avaluació	15
Expectatives d'avaluació.....	15
<u>Recursos d'aprenentatge.....</u>	<u>15</u>
Bloc 1. Jo i les altres persones	16
Bloc 2. Medi i societat	19
Bloc 3. Identitats, memòries i cultura.....	22
<u>Quadres de síntesi.....</u>	<u>24</u>
Quadre de síntesi de la C1	25
Quadre de síntesi de la C2	26

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 83

28 de juliol del 2021

36/56

Introducció

El programa de medi d'Andorra d'educació maternal de Formació Andorrana proposa el desenvolupament de dos competències i tres blocs de recursos. La primera competència pretén que l'alumnat assoleixi les capacitats i els coneixements necessaris per situar-se en el seu espai i en el seu temps. S'ha de saber orientar en els seus espais i en els seus recorreguts habituals, i ha d'identificar els canvis i les continuïtats dels paisatges andorrans. Amb relació a la temporalitat, s'ha de situar en el seu temps i utilitzar les convencions socials del temps en el seu context familiar i social. La segona competència pretén desenvolupar les capacitats i els coneixements dels alumnes perquè explorin qüestions socialment vives del seu medi, plantegin preguntes i identifiquin problemàtiques sobre el seu entorn proper, i imaginin solucions o alternatives a aquests problemes socials.

Quant als recursos es plantegen tres blocs. Un primer bloc sobre el paper individual i col·lectiu de les persones en la seva participació ciutadana. Totes les persones som iguals i diferents, tothom té una identitat i la diversitat caracteritza la nostra vida en els diferents grups socials als quals pertanyem, en els quals hem de saber organitzar-nos i conviure en pau. Un altre bloc tracta sobre el medi on es desenvolupa la nostra vida, a casa, a l'escola o a la parròquia, així com de les normes i els usos dels espais públics. També cal identificar els paisatges naturals i urbanitzats d'Andorra i com han canviat al llarg del temps. Un tercer bloc proposa un recorregut per la memòria i la cultura, començant per la història personal i familiar, les etapes de la vida, les festes i el calendari escolar, els canvis estacionals i les festes tradicionals, les cançons, les rondalles, etc., que són part del nostre patrimoni i que s'han de conservar.

Competències específiques

La primera competència fa referència a la construcció de l'espai i el temps per part dels nens i nenes. Es pretenen desenvolupar les capacitats i els coneixements necessaris perquè l'alumnat pugui situar-se en el seu espai i en el seu temps. Per un costat, la construcció de l'espai es fa a partir de les referències a l'entorn proper on es desenvolupa la vida dels nens i nenes. Per un altre costat, la construcció del temps es fa a partir dels seus records i expectatives, és a dir, de la seva representació del passat i del futur. L'infant viu en un espai i fa recorreguts cada dia, per exemple de casa a l'escola, espais i recorreguts dels quals va prenent consciència, des de l'espai que es defineix a partir del seu cos, els espais familiars, locals, etc., sobre els quals van bastint una sèrie de referències per orientar-se. L'infant també compren com passa el temps, el canvi d'estacions, les coses que canvien i les que perduren. El paisatge d'Andorra és un element que ens permet analitzar l'espai i el temps, a través dels canvis en el paisatge natural o urbanitzat i de la seva futura evolució.

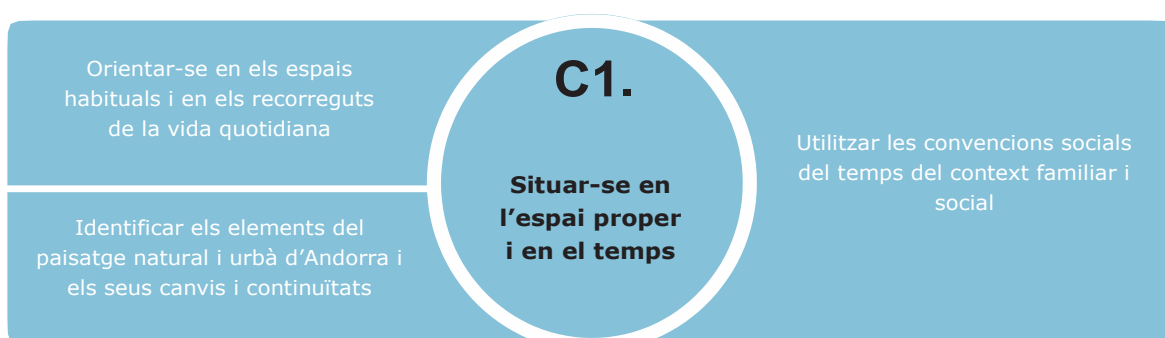
La segona competència pretén desenvolupar en els alumnes les capacitats i els coneixements necessaris per explorar qüestions socialment vives, és a dir, identificar problemes socials del medi, plantejar preguntes i fomentar la curiositat davant del món, i valorar les causes i els efectes o l'actitud dels protagonistes. A més a més, han de poder proposar solucions o alternatives a les situacions que es presenten. La interpretació de qüestions socialment vives en aquest nivell educatiu se situa en els fenòmens que es viuen a l'escola, la família i els espais més propers com ara el barri i la parròquia. Valorar situacions en aquests espais i proposar alternatives als problemes són aspectes de la preparació per al desenvolupament del pensament crític i creatiu. A l'últim, la identificació, valoració i solució de problemes socials a l'abast dels infants han de ser indissociables de l'educació per al compromís i la responsabilitat amb la comunitat, de la qual es forma part i en la qual els infants participen com a part de la ciutadania, amb drets i deures.

A més, per fomentar el desenvolupament d'una cultura i d'una ciutadania democràtica s'han destacat els aspectes de tot el programa que hi estan relacionats, és a dir, totes aquelles actituds, pràctiques i valors democràtics. En efecte, s'indiquen al llarg del programa, amb el símbol que representa el model competencial del Marc de referència de competències d'una cultura democràtica del Consell d'Europa, tots aquells aspectes relacionats amb la formació d'una ciutadania activa i responsable, amb consciència crítica, capaç de respectar els altres, col·laborar pel bé de la col·lectivitat i participar en una societat democràtica i plural¹.

¹ La relació amb les competències d'una cultura democràtica s'indica amb el símbol següent:

C1. Situar-se en l'espai proper i en el temps

Aquesta competència té com a finalitat fer progressar l'alumne en la percepció de l'espai i del temps independent de la pròpia persona, és a dir, crear les primeres referències espacials i temporals que l'ajudin a situar els seus records i el seu demà, moure's i orientar-se en l'espai. Aquesta competència se centra en l'aprenentatge de les dimensions espacial i temporal de la vida de les persones i de les societats, dos aspectes clau en el desenvolupament de la personalitat i la socialització.

L'infant es mou i es relaciona en espais concrets dels quals va prenent consciència a través dels sentits, començant pel seu cos i pels espais familiars i seguint pels espais locals on es desenvolupa la seva vida. Aprèn a orientar-se en els espais habituals, a ubicar-se, a considerar punts de referència concrets i sistemes de coordenades que fan possible una bona percepció espacial.

Situar-se en el temps implica necessàriament utilitzar les convencions socials del temps, fer ús dels primers elements estables de la cronologia que regeix la vida quotidiana. L'aprenentatge de les convencions socials del temps permet a l'alumne construir fites temporals, comprendre les relacions temporals i distingir el passat proper i el llunyà. En definitiva, tots els aspectes importants que li permetran establir relacions entre present, passat i futur³.

El canvi i la continuïtat formen part de la vida de les persones i del seu entorn. Amb aquesta competència, l'alumne pren consciència de com ha evolucionat i com s'ha transformat el medi andorrà on viu, i que en el futur continuarà canviant. I ho fa identificant quins són els elements característics del paisatge andorrà, els elements naturals i urbans d'aquest paisatge, així com els aspectes que indiquen canvis perquè són nous fa més o menys temps, i aquells que mostren permanència perquè es mantenen des de fa molts anys⁴.

³ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

⁴ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA C1

L'orientació en l'espai viscut s'inicia amb categories com sobre-sota, dalt-baix, prop-lluny, dins-fora, davant-darrere, i continua amb la categoria dreta-esquerra i amb categories més geogràfiques relacionades amb la posició del Sol i els punts cardinals. També amb la representació d'espais de manera gràfica, en forma de dibuixos o de petits plànols de la casa o l'aula on s'han d'ubicar objectes i localitzar-los. Al final de l'educació maternal es pot començar a utilitzar mapes i plànols a escala amb la intenció d'identificar-hi el lloc on s'ubica l'escola, el barri, el poble o la ciutat i els principals indrets geogràfics de l'entorn⁵.

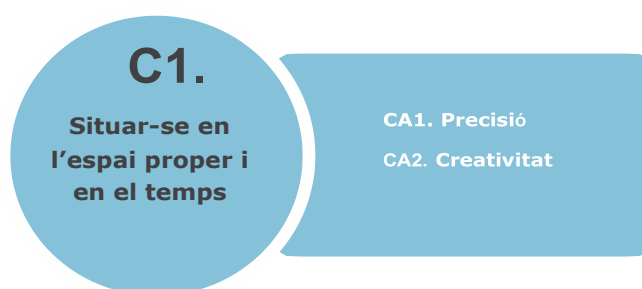
El desenvolupament de la temporalitat també s'ha de fer vinculat a la vida de l'alumne, als horaris diaris, setmanals, anuals i a les estacions de l'any, que, per exemple, es poden relacionar amb la manera de vestir-se. Les categories temporals que han de desenvolupar en aquesta etapa són les següents: a poc a poc - de pressa, abans-ara, fa temps - fa poc temps, al mateix temps, després, matí-tarda-nit, dies de la setmana, mesos i estacions de l'any, i any en què viuen.

Els nens i les nenes perceben de ben petits situacions que es repeteixen de manera sistemàtica (menjar, dormir) i situacions que canvien (els espais de la llar i els de l'escola). Els nens i les nenes han de descriure els canvis i les continuïtats, situar-los en un espai i en un temps, i ordenar-los en relació amb situacions que han passat abans o després o que passen alhora. A més, han d'aprendre a identificar els canvis i les continuïtats utilitzant evidències senzilles; per exemple, el seu nom no canvia però ells han canviat en relació amb l'any passat -evidència: fotografies-; el pati és el mateix però la vegetació de la tardor i la de la primavera són diferents -observació directa-; quan l'avi era petit no hi havia ordinadors a casa seva -font oral. I han de fer comparacions assenyalant com eren abans i com són després les coses que canvien (els vestits d'estiu o d'hivern) i buscant alguna raó del canvi.

⁵ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 12, "Habilitats d'escolta i observació".

Criteris d'avaluació de la C1

Expectatives de final de cicle de la C1

Al final de l'educació maternal, quan l'alumne se situa en l'espai proper i el seu temps **localitza amb precisió elements del seu entorn proper i identifica els trets característics dels diferents paisatges propers, els seus elements naturals i socials, però també els canvis i les continuïtats en el seu entorn, en les persones que l'envolten i en ell mateix⁶.**

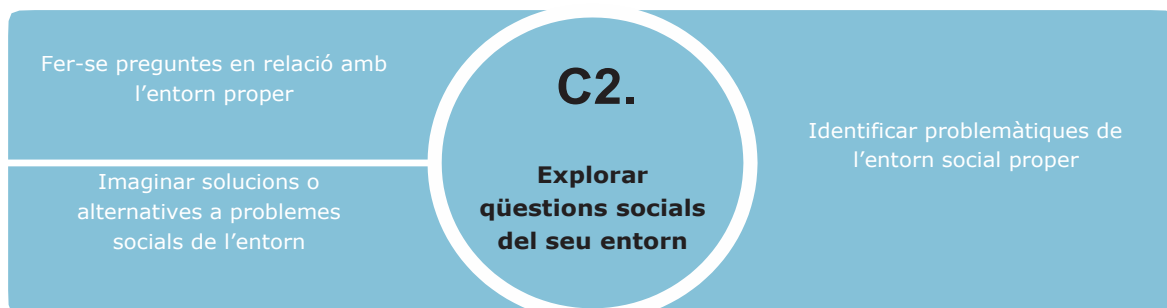

L'alumne també fa un ús precís dels conceptes espacials a l'hora de descriure i comparar el paisatge conegut i dels conceptes temporals tenint en compte la successió de fets i la simultaneïtat a l'hora de narrar la història familiar o local.

En aquestes narracions l'alumne mostra la seva creativitat, hi ho fa quan incorpora fets del passat que encara són presents avui en dia, però també quan l'alumne imagina i fa prospectiva sobre el seu futur o les possibles evolucions del seu entorn més proper.

⁶ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

C2. Explorar qüestions socials del seu entorn

A partir de l'exploració, la descoberta i la reflexió sobre qüestions socials⁷ es pretén iniciar l'alumne en la vida de la comunitat més propera, que prengui consciència de com és el seu entorn, de quines coses el caracteritzen i de com són les persones que l'habiten. És a dir, fomentar la curiositat de l'alumne davant del món, que aprengui a conviure amb les altres persones i es comprometi en la solució del que passi en el seu entorn proper. El món en aquest nivell educatiu és l'escola, la família i els espais més propers, com ara el barri i la parròquia.

Explorar les qüestions socialment vives que són presents a l'entorn i el caracteritzen comporta, en aquest nivell educatiu, aprendre a qüestionar-se aspectes problemàtics del seu entorn i de la vida que fem en aquests entorn, també els digitals. **Fomentar la curiositat és fonamental perquè l'alumne desenvolupi un pensament autònom, crític i creatiu sobre les qüestions socialment vives presents en el seu entorn⁸.**

L'alumne identifica i verbalitza els problemes del seu entorn social i els classifica i ordena segons els seus protagonistes, segons les seves causes i les seves conseqüències, i segons l'impacte que tenen en el seu entorn i en les persones que l'habiten.

Explorar qüestions socialment vives vol dir també imaginar solucions o alternatives a aquestes qüestions i als problemes propers⁹. L'alumne identifica dins d'aquest procés l'existència de punts de vista, de solucions i d'alternatives diferents de la pròpia, i aprèn a buscar acords quan la solució depengui del pacte o del consens entre els participants¹⁰. Amb aquesta competència, l'alumne desenvolupa el compromís i la responsabilitat amb la comunitat de què forma part, amb altres persones i cultures que conviuen a Andorra¹¹.

⁷ Quan es parla de qüestions socials, es refereix a qüestions socials actuals, qüestions controvertides, problemes socials i fenòmens.

⁸ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 10, "Habilitats d'aprenentatge autònom" i 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític".

⁹ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític".

¹⁰ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 16 "Habilitats de cooperació" i 17, "Habilitats de resolució de conflictes".

¹¹ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 6, "Consciència cívica" i 7, "Responsabilitat".

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES DE LA C2

El procés de treball amb qüestions socialment vives al nivell educatiu d'educació maternal ha de començar per ensenyar als alumnes a formular-se preguntes sobre el seu entorn, sobre les problemàtiques que els afecten. Aquestes problemàtiques, aquestes qüestions, han d'anar necessàriament lligades a la realitat a través de problemes quotidians de l'escola, de la família, del barri i de la parròquia plantejats pels mateixos alumnes, deduïts de les experiències explicades, per exemple, al moment de la rotllana, o dins l'aula.

Fomentar la curiositat és fonamental per aprendre a formular-se preguntes. Els nens i les nenes de maternal pregunten sovint "I això per què?" davant del que no entenen. Cal aprofitar aquesta circumstància per ajudar-los a formular-se preguntes i a identificar problemes.

Els problemes que es poden treballar tenen relació amb la quotidianitat, amb el joc, amb els companys o amb els germans. L'alumne ha de reflexionar sobre el problema, les seves raons i els seus protagonistes, i ha d'intentar posar-se en la pell d'ells per comprendre les raons per les quals han fet el que han fet¹².

Els alumnes tenen opinions sobre els fets que succeeixen al seu voltant i que els afecten directament; un infant de cinc o sis anys pot arribar a intuir i saber allò que és just o injust, encara que no arribi a verbalitzar-ho d'aquesta manera. En aquest sentit, la feina del mestre cal que s'orienti a fonamentar aquestes opinions desenvolupant les seves capacitats per tractar la informació: identificar-la, ordenar-la, classificar-la i donar-hi sentit dins d'un relat propi¹³.

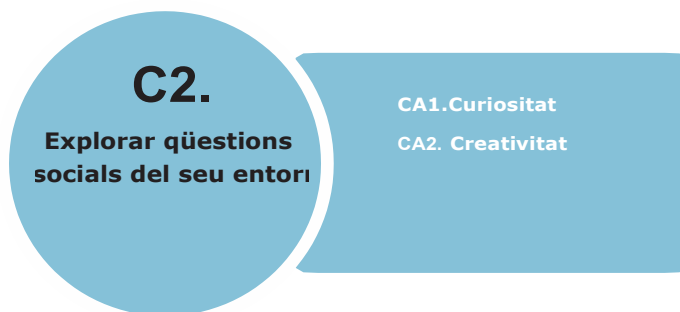
També tenen capacitat per pensar alternatives i solucions als problemes quotidians, sobretot si en són protagonistes. Es tracta que pensin que els problemes no succeeixen perquè sí i que no necessàriament han de passar de la mateixa manera. És a dir, que hi ha maneres diferents de fer front a les qüestions socialment vives o als problemes que vivim en el nostre entorn.

¹² Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític" i 13, "Empatia".

¹³ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític".

Criteris d'avaluació de la C2

Expectatives de final de cicle de la C2

Al final de l'educació maternal, quan l'alumne explora amb curiositat qüestions socials del seu entorn més proper planteja preguntes sobre els problemes que observa en el seu entorn, orientades a esbrinar els seus aspectes fonamentals: quins són els principals protagonistes, les causes i els efectes que els defineixen i que li permeten construir el seu relat sobre una situació de la seva quotidiana que l'afecta¹⁴.

Igualment, l'alumne imagina possibles solucions de manera creativa a les problemàtiques plantejades orientades a la millora de la convivència, de l'entorn¹⁵.

¹⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 12, "Habilitats d'escolta i observació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

¹⁵ Es relaciona amb la competència de cultura democràtica: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític".

Recursos d'aprenentatge

Els recursos d'aprenentatge s'han distribuït en tres blocs. Un primer bloc fa referència a la consciència individual com a persona i a la convivència amb altres persones, amb les quals es comparteixen espais públics i normes per a la vida en comú. S'ha de partir de la definició de la pròpia identitat i prendre consciència del que tenim en comú amb les altres persones i d'allò que ens fa diferents, perquè la diversitat és una característica inherent als éssers humans. Un aprenentatge fonamental és comprendre la naturalesa i l'origen dels estereotips i prejudicis. L'aprenentatge de la diferència comença per la comprensió de la diversitat en els tipus de famílies que hi ha. Dins de la família s'analitzaran els rols i les responsabilitats dels seus membres, les professions, les normes... Altres aspectes d'aquest bloc són els drets i deures democràtics a l'aula o a l'escola, les normes en altres espais públics on es desenvolupa la vida de nens i nenes, els serveis públics i les actituds positives i negatives dels usuaris, les normes de circulació, etc.

Un segon bloc analitza el medi i la societat en què vivim, començant per l'entorn més proper, com ara la casa, la seva estructura, les representacions gràfiques de l'habitatge i el recorregut de casa a l'escola. Quant a la parròquia, es planteja l'estudi de les característiques del seu territori i la idea de pertinença a la parròquia, de responsabilitat. Quant als paisatges d'Andorra, es comença per la identificació de diferents tipus de paisatges, naturals o urbans, així com el tipus de transformació que s'ha produït per l'acció de les persones sobre el medi, pel poblament del territori, per les activitats econòmiques o per la construcció de comunicacions. Pel que fa al paisatge natural, cal valorar el coneixement de la flora i la fauna d'Andorra. En últim terme, es proposa un aprenentatge basat en la valoració dels recursos naturals i en el seu consum responsable.

Un tercer i últim bloc de recursos fa referència a la memòria i a la cultura andorranes, començant per la història personal i familiar de cada nen o nena, que en conjunt formen la història d'Andorra com un gran mosaic que cobra forma en la diversitat i que es reconeix a partir d'unes tradicions comunes andorranes, en les festes populars, els jocs tradicionals, les cançons, les rondalles populars, etc., tradicions que es van enriquint amb nous elements culturals a partir dels canvis socials actuals. Cal formar en actituds de valoració del patrimoni material i immaterial. Cal també un aprenentatge d'una sèrie de procediments; per exemple, fer un ús correcte del calendari o construir un relat oral sobre alguns aspectes del nostre passat, ja sigui de la història familiar o sobre les nostres experiències en la nostra comunitat més propera.

Bloc 1. Jo i les altres persones

En el bloc 1, es comença per plantejar l'autoconeixement personal per passar després a la idea de comunitat. L'objectiu és que els nens i nenes prenguin consciència que tots som iguals i, a la vegada, diferents. Això vol dir que la diversitat és una gran riquesa humana, però que la convivència s'ha de basar en unes normes i uns drets i deures que són iguals per a tothom. Els nens i nenes se situen en el seu entorn social a partir del seu cos i de la seva pròpia imatge, defineixen la seva identitat per prendre consciència després de l'altra persona, de l'alteritat. En aquest procés, hem de plantejar l'existència d'estereotips i prejudicis, per exemple a partir dels rols de gènere. Un apropament a la diversitat és l'estudi de la diversitat familiar. Aquest tema ens permet acostar-nos al concepte de diferència a partir de la pròpia experiència i coneixement de l'entorn. També ens permet analitzar els rols i les responsabilitats dels membres de la família, les ocupacions i professions familiars, així com les normes de casa.

Ens interessa l'estudi d'una comunitat com l'escola, que ens permet abordar recursos relacionats amb la seva organització i funcionament, i comprendre els mecanismes i les relacions de poder en aquesta institució. Podem analitzar les activitats que s'organitzen i qui hi participa, com les celebracions i els actes culturals. També podem valorar el paper de cada persona a l'escola i a l'aula, així com els drets i deures de l'alumnat, en la seva convivència amb els companys i companyes, en el respecte per les normes, i com poden participar en les decisions que es prenen a l'escola. Un treball semblant el podem fer sobre la nostra parròquia; per exemple, quines són les funcions de la meua parròquia, com s'organitza com a institució col·lectiva, els serveis públics que ens proporciona la parròquia i quines són les professions de la parròquia.

Bloc 1. Jo i les altres persones

FETS I CONCEPTES
Tots iguals, tots diferents
El cos i la pròpia imatge
Identitat sexual
Els estereotips i els rols de gènere
La família i la diversitat familiar
Famílies diverses
Rols i responsabilitats dels membres de la família
Ocupacions i professions familiars
Les normes de casa
L'escola i l'aula de medi d'Andorra
L'escola i l'aula: els diferents espais i les seves funcions
El paper de cada persona a l'escola i a l'aula
Els meus drets i deures per a la convivència
La meua parròquia

El territori de la meua parròquia i les diferents funcions dels espais que la configuren

Els espais públics i les normes que fan possible la convivència (p. e., normes per a la circulació de persones i cotxes)

Serveis i professions de la parròquia

PROCEDIMENTS

Indagació, plantejament de problemes i preguntes

Formulació de preguntes orientades a la recerca

Recollida d'informació

Anàlisi i interpretació crítica de la informació

Classificació de la informació en funció del seu origen (p. e., personal, familiar, local, etc.)

Descripció de les característiques personals pròpies i d'altres persones

Descripció de les característiques físiques i de les funcions dels espais que formen part del propi habitatge familiar, escola o parròquia

Descripció de les rutines de la vida quotidiana a partir de la pròpia realitat i de la comparació amb altres realitats

Comparació de les normes de convivència vigents a casa, a l'escola, a la classe o als espais públics

Identificació de les diferents relacions de parentiu i rols que hi ha en els diferents nuclis familiars presents a l'aula

Comunicació, debat i argumentació

Valoració crítica dels estereotips de gènere presents en l'entorn habitual dels alumnes

Valoració crítica de la necessitat de les normes per a la convivència cívica

ACTITUDS I VALORS

Respecte envers la pluralitat d'identitats i de tipus de família

Valoració positiva de les normes de convivència

Refús de les desigualtats i de les injustícies presents en l'entorn proper

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Cal plantejar activitats per a la indagació sobre problemes en l'entorn més proper i conegut on viu l'infant, i cal fomentar el plantejament de preguntes relacionades amb els diferents grups o comunitats de convivència en els quals l'alumne es desenvolupa, com ara la família, l'escola, l'aula i la parròquia. La indagació a partir de les preguntes ha de començar amb la recollida d'informació, l'ordenació i classificació de la informació, la descripció de les característiques de les persones que conviuen i les seves relacions, per exemple, a la família, a l'escola o a la parròquia, l'anàlisi de les normes i la seva comparació amb altres realitats.

En la comunicació final que puguin fer els alumnes del seu treball, s'hi pot incloure una valoració i representació crítica dels rols que es desenvolupen, per exemple els rols de gènere, dels estereotips i prejudicis que hi ha, de les desigualtats o injustícies que hagin pogut observar, del paper i funcionament de les normes i del respecte per la pluralitat d'identitats..

Bloc 2. Medi i societat

En el segon bloc es proposa treballar aspectes del medi social com a espai on es desenvolupen la majoria d'activitats dels nens i nenes, i com a paisatge. Es proposa analitzar espais com la casa, l'escola i els llocs freqüentats. Pel que fa a la casa, se'n pot treballar l'estructura i la representació gràfica, com ara mitjançant plànols i fotografies reals, i amb distintes perspectives aèries. També es proposa treballar el recorregut de casa a l'escola, com a exercici cognitiu de reconstrucció d'espais significatius en la memòria. Amb relació a la parròquia, es pot treballar el seu territori i els espais públics, així com l'ús, o el mal ús, que es fa d'aquests espais que compartim. Amb relació al paisatge, cal identificar els diferents paisatges d'Andorra, la seva flora i fauna i els diferents elements que caracteritzen els paisatges naturals i socials, així com l'acció de les persones sobre el medi i l'ús que es fa dels recursos naturals, per exemple de l'aigua. Cal educar per a un consum responsable.

A través de l'estudi de l'espai es proposa d'aprendre a comprendre el pas del temps; per exemple, observant l'evolució de les estacions de l'any i les transformacions en els éssers vius. El cicle vital d'animals i plantes d'Andorra permet que els nens i les nenes puguin comprendre el canvi i la continuïtat. Aquests coneixements han d'anar acompanyats d'una educació mediambiental, de defensa dels elements naturals de l'entorn i dels espais socials que són públics, de respecte i cura envers els éssers vius. La natura és també una part del nostre patrimoni, així que els recursos que ens ofereix no es poden malgastar, sinó que n'hem de fer un ús racional.

Bloc 2. Medi i societat

FETS I CONCEPTES
Els espais familiars: casa, escola i espais freqüentats
Les funcions dels espais a casa, a l'escola i a la parròquia L'estructura i la representació de la casa i de l'escola El recorregut de casa a l'escola
La parròquia
Característiques del territori de la parròquia Característiques i funcions dels espais públics Usos i mals usos dels espais públics
El paisatge d'Andorra
La identificació dels diferents paisatges d'Andorra La flora i la fauna d'Andorra L'acció de les persones sobre el medi: elements naturals i elements socials presents en el paisatge andorrà L'aprofitament i el malbaratament dels recursos naturals (per exemple, el consum responsable de l'aigua, d'on venen els aliments que consumim i a on van els aliments que no mengem)
El pas del temps i l'entorn

Les estacions de l'any i els éssers vius d'Andorra

El cicle vital d'animals i plantes d'Andorra

PROCEDIMENTS

Indagació, plantejament de problemes i preguntes

Formulació de preguntes orientades a la recerca

Recollida d'informació

Anàlisi i interpretació crítica de la informació

Localització d'elements (dibuixats o fotografiats) sobre el terreny (mitjançant l'observació directa) o sobre altres suports (plànol, maqueta, croquis)

Classificació de la informació sobre l'espai en funció de l'escala a la qual fan referència

Descripció de les característiques del paisatge i distinció d'elements naturals i humans presents en el paisatge

Comparació de l'espai viscut i l'espai llunyà (per exemple, altres pobles, quarts, barris, carrers, etc.)

Identificació de l'ús que es fa dels recursos naturals

Descripció i representació de les característiques físiques i funcionals d'animals i plantes presents a Andorra

Identificació en els éssers vius dels canvis fruit del pas del temps

Identificació dels canvis estacionals de l'entorn d'Andorra i com afecten les persones i els seus costums

Comunicació, debat i argumentació

Valoració crítica de l'ús que es fa dels recursos naturals i de l'impacte sobre la vida de les persones

Relació entre les estacions de l'any, el temps meteorològic i les vestimentes

ACTITUDS I VALORS

Respecte i defensa dels elements de l'entorn i dels espais públics

Respecte i cura envers els éssers vius

Valoració de la necessitat d'un ús racional dels recursos

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Una estratègia fonamental per a la consecució d'aprenentatges significatius és l'observació dels espais coneguts, del territori i del paisatge i la recollida d'informació sobre el terreny, a partir de l'observació directa amb dibuixos o fotografies i a partir d'altres suports indirectes com ara plànols o maquetes. Amb relació als paisatges, s'ha d'ensenyar a distingir la diversitat d'elements que els caracteritzen, com ara elements naturals i socials, elements nous i antics, elements que han canviat i que canviaran, i fixos i provisionals. Els nens i les nenes poden començar a comparar el seu espai viscut i els seus paisatges familiars amb altres espais i altres paisatges diferents, amb altres pobles, barris, carrers, comunitats, etc.

Les estratègies relatives a la representació de l'espai i al seu reconeixement per part dels alumnes es poden plantejar comparant representacions gràfiques amb fotografies reals, per identificar els espais i les seves característiques des de diferents angles de visió o punts de vista. La representació de paisatges es pot treballar a partir de dibuixos, murals i també maquetes, per fomentar la creativitat de l'alumnat. En el paisatge es poden representar els éssers vius que també en formen part, els animals i les plantes d'Andorra. Les relacions entre els canvis estacionals i les persones -que també formem part del paisatge- es poden treballar a partir de la indumentària que portem en cada estació o segons els fenòmens meteorològics, així com a partir dels costums associats al tipus de meteorologia en cada època de l'any.

Bloc 3. Identitats, memòries i cultura

El tercer bloc del programa tracta aspectes de la nostra memòria i del nostre passat històric que han donat lloc a la nostra cultura. El concepte de cultura no és un concepte estàtic i acabat, sinó dinàmic i en contínua transformació. Una primera aproximació al paper de la memòria és la història personal i familiar, l'origen de la nostra família i les etapes de la vida dels seus membres, els avis i els pares. El pas del temps també es pot treballar a partir de les festes i el calendari escolar o les relacions entre els canvis estacionals i les festes tradicionals. Les tradicions es poden abordar a partir de les festes que hi estan associades, i també a partir dels costums de celebració o dels menjars.

L'estudi del passat familiar o dels canvis en l'entorn ajuda a construir la temporalitat per part dels infants, a comprendre els canvis i continuïtats, a relacionar el passat amb el present. L'estudi del passat ha d'incloure la memòria personal i col·lectiva, la valoració de les festes i tradicions, i el respecte per totes les manifestacions culturals; per exemple, els jocs tradicionals, les cançons, les rondalles populars i els contes. Aquests aspectes de la cultura popular també formen part del patrimoni immaterial que cal preservar. En aquest sentit, cal tenir present també la diversitat cultural.

Bloc 3. Memòria i identitat

FETS I CONCEPTES
La història personal i familiar
L'origen de la meua família Les etapes de vida i els canvis
Les festes i el calendari escolar
Els canvis estacionals i les festes tradicionals Les tradicions associades a les festes (p. e., l'arbre de Nadal, les castanyes i la mona de Pasqua). I les tradicions d'altres cultures presents a Andorra
Cultura i lleure
Les festes populars, els jocs tradicionals, les cançons i les rondalles populars
PROCEDIMENTS
Indagació, plantejament de problemes i preguntes
Formulació de preguntes orientades a la recerca Recollida d'informació
Anàlisi i interpretació crítica de la informació
Localització de fets propers en una línia de temps simple (p. e., ahir, avui, demà) Identificació de l'origen i final de les festes a partir de l'ús del calendari Comparació de les celebracions d'altres cultures i la pròpia Classificació de les etapes d'un esdeveniment viscut o evocat establint una relació de successió (abans/després) i de simultaneïtat (al mateix temps)

Comunicació, debat i argumentació**Relat oral de les activitats festives o gastronòmiques****Relat oral dels canvis en algunes de les principals celebracions andorranes****Relat oral dels jocs tradicionals, cançons i rondalles populars andorranes****ACTITUDS I VALORS****Curiositat per les festivitats i les tradicions associades****Respecte per totes les manifestacions culturals****ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES**

La indagació en la història personal i familiar és un moment excel·lent perquè l'alumnat tingui accés a les fonts històriques familiars, a través de la col·laboració dels pares i mares. La història més propera és un bon instrument per aprendre procediments d'interpretació de les fonts; per exemple, les fotografies i els objectes personals de quan eren més petits. També es pot fomentar el plantejament de preguntes al voltant de la història dels avis o dels pares quan eren petits, sobre aspectes com l'escola en el passat, el joc o els canvis en el temps d'oci. I del passat al futur, es pot imaginar com canviarà la família o com canviarà cada un dels seus membres en el futur.

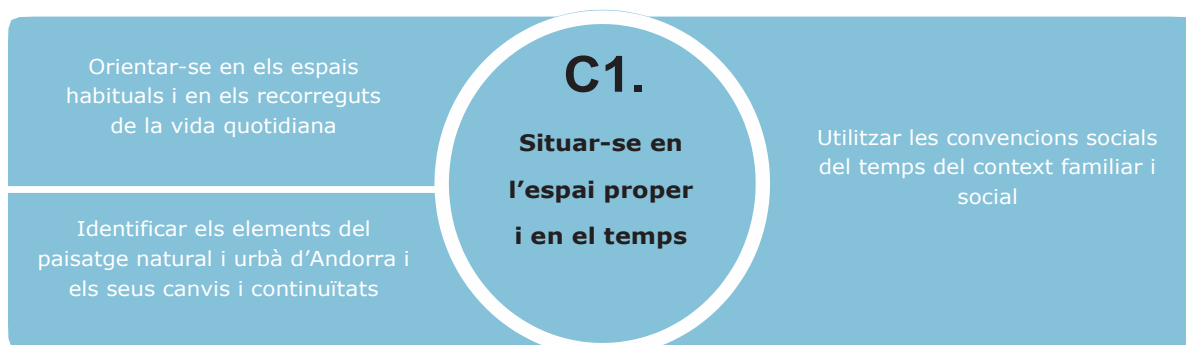
La història familiar es pot representar gràficament en una línia del temps on es reflecteixen els esdeveniments; per exemple, dividida en "temps dels avis", "temps dels pares" i "el nostre temps". O una línia del temps de la curta història personal: naixement, primers passos, primeres paraules i escola, per exemple. En la construcció de la temporalitat es pot treballar, també, l'ordenació temporal, la simultaneïtat o la successió de fets viscuts. A través del calendari, es poden ordenar les festes tradicionals i relacionar-les amb els canvis estacionals o amb altres aspectes culturals, com poden ser els relacionats amb la tradició oral: cançons, rondalles, contes o jocs tradicionals.

Quadres de síntesi

Quadre de síntesi de la C1

Criteris d'avaluació

CA1. Precisió

CA2. Creativitat

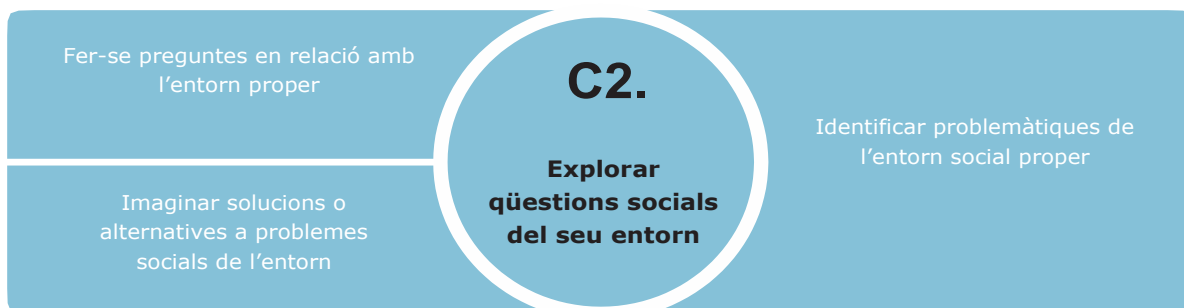
Expectatives de final de cicle

Al final de l'educació maternal, quan l'alumne se situa en l'espai proper i el seu temps localitza amb precisió elements del seu entorn proper i identifica els trets característics dels diferents paisatges propers, els seus elements naturals i socials, però també els canvis i les continuïtats en el seu entorn, en les persones que l'envolten i en ell mateix.

L'alumne també fa un ús precís dels conceptes espacials a l'hora de descriure i comparar el paisatge conegut i dels conceptes temporals tenint en compte la successió de fets i la simultaneïtat a l'hora de narrar la història familiar o local.

En aquestes narracions l'alumne mostra la seva creativitat, hi ho fa quan incorpora fets del passat que encara són presents avui en dia, però també quan l'alumne imagina i fa prospectiva sobre el seu futur o les possibles evolucions del seu entorn més proper.

Quadre de síntesi de la C2

criteris d'avaluació

CA1. Curiositat

CA2. Creativitat

Expectatives de final de cicle

Al final de l'educació maternal, quan l'alumne explora amb curiositat qüestions socials del seu entorn més proper planteja preguntes sobre els problemes que observa en el seu entorn, orientades a esbrinar els seus aspectes fonamentals: quins són els principals protagonistes, les causes i els efectes que els defineixen i que li permeten construir el seu relat sobre una situació de la seva quotidiana que l'afecta.

Igualment, l'alumne imagina possibles solucions de manera creativa a les problemàtiques plantejades orientades a la millora de la convivència, de l'entorn.